

FI dnr 19-4434

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Pelare 2-metod för bedömning av kapitalpåslag för marknadsrisk i övrig verksamhet

Sammanfattning

Finansinspektionen (FI) har tagit fram en ny metod för att beräkna kapitalpåslaget inom pelare 2 för ränterisker och andra marknadsrisker i övrig verksamhet.

FI publicerade den 8 maj 2015 promemorian ”FI:s metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2” (FI dnr 14-14414), som är uppdaterad med den ändring som gjordes 2018 med promemorian ”Förändringar av pelare 2-metod för bedömning av kapitalkravet: egen kreditspread inom ränterisk i bankboken” (FI dnr 17-1281). Ändringen innebar att kreditspreadrisk mot företagens egen kreditspread togs bort från metoden.

Den metod som anges i denna promemoria ersätter dessa metoder och syftar till att ytterligare öka riskkänsligheten – genom att inkludera fler aspekter av marknadsrisk i övrig verksamhet som kan vara väsentliga för företagen – samt att förbättra proportionalitet och likabedömning mellan företag. Så här ser FI:s metod ut:

1. Kapitalpåslaget för gaprisken grundar sig på det extremvärdestest som beskrivs i Europeiska bankmyndighetens (EBA) riktlinjer om hantering av ränterisk som följer av verksamhet utanför handelslagret (EBA/GL/2018/02).
2. För att beräkna kapitalpåslag för gaprisk tillåts företagen att modellera durationen för insättningar på löpande konton från icke-finansiella motparter, men med vissa begränsningar i förhållande till EBA:s riktlinjer.
3. Det kommer att finnas möjlighet för företagen att exkludera kommersiella marginaler från ränteriskberäkningen.
4. Utöver gaprisken anges även två schablonmetoder, som alternativ till företagens egna interna riskmättningsmetoder, för att beräkna kapitalpåslag för kreditspreadrisker och basisspreadrisker.

Innehåll

1	Introduktion och bakgrund	3
1.1	Bakgrund och syfte	3
1.2	Metodens omfattning	4
1.3	Inkomna synpunkter	5
2	Rättsliga förutsättningar	5
3	Metod	7
3.1	Gaprisk	7
3.2	Kreditspreadrisk	14
3.3	Basisrisk	19
3.4	Villkor för modellering	22
4	Datainsamling.....	24
5	Metodens konsekvenser	24
5.1	Effekter på företagens kapitalkrav	24
5.2	Konsekvenser för samhället och konsumenterna	25
5.3	Konsekvenser för Finansinspektionen	25
	Bilaga 1	26
	Bilaga 2	28
	Bilaga 3	29

1 Introduktion och bakgrund

Denna promemoria beskriver Finansinspektionens (FI) metod för beräkning av kapitalpåslag för ränterisk och andra marknadsrisker i övrig verksamhet inom pelare 2. Med ”övrig verksamhet” menas i denna promemoria alla riskbärande positioner utanför handelslagret, både på och utanför balansräkningen. Ett annat begrepp är ”bankboken”. Utfallet av metoden kommer att från och med 2021 och de översyner och utvärderingar som genomförs under 2021 att utgöra underlag för kapitalpåslaget inom pelare 2 för marknadsrisk i övrig verksamhet. Metoden ersätter därmed FI:s metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2” (FI dnr 14-14414) och dess ändringspromemoria ”Förändringar av pelare 2-metod för bedömning av kapitalkravet: egen kreditspread inom ränterisk i bankboken” (FI dnr 17-1281).

Denna promemoria har remitterats under sommaren 2020 till privata och offentliga instanser som kan väntas vara berörda av eller ha viktiga synpunkter på förslagen.

1.1 Bakgrund och syfte

Ränterisk avser ett företags känslighet för förändringar i räntenivåer och utseendet på räntekurvor. (”Företag” i denna promemoria avser alla kreditinstitut under FI:s tillsyn). Det är en strategisk och strukturell risk som bland annat uppkommer till följd av att företag tillhandahåller in- och utlåning. Ränterisk kan också uppstå som en konsekvens av företags egna val av räntebindningstider för sina exponeringar och sin finansiering, utöver vad som kan anses vara en naturlig konsekvens av deras affärsmodell.

Ränterisken i företagens handelslager påverkar dagligen företagens resultat och kapitaltäcks i pelare 1. De räntepositioner som ligger utanför handelslagret, i övrig verksamhet, kan påverka företagens ekonomiska ställning på olika sätt och kapitaltäcks enligt FI:s metoder i pelare 2.

Positioner i övrig verksamhet utgörs av exponeringar som inte kan hänföras till handelslagret. Klassificeringen av positioner i instrument mellan handelslagret och övrig verksamhet är baserad på företagets avsikt; instrument som inte avses handlas klassificeras normalt inom övrig verksamhet, vilket även kan avse marknadsnoterade instrument.

De ränterisker som uppkommer i övrig verksamhet gör det som en följd av brist på matchning i räntebindningstid mellan tillgångar, skulder och räntederivat.

Nuvarande regelverk ger inte ränteriskskapande positioner i övrig verksamhet något kapitalkrav inom ramen för pelare 1. FI har därför redogjort för den metod som vi i dagsläget använder för att bedöma kapitalpåslag för ränterisk i

övrig verksamhet i promemorian ”FI:s metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2” (FI dnr 14-14414) och i ändringspromemorian ”Förändringar av pelare 2-metod för bedömning av kapitalkravet: egen kreditspread inom ränterisk i bankboken” (FI dnr 17-1281). Ändringen innebar att kreditspreadrisk mot företagets egen kreditspread togs bort från kapitalkravsberäkningen.

Anledningen till att kreditspreadrisk mot företagets egen kreditspread togs bort från metoden var att FI dragit slutsatsen att metoden, efter att den hade använts under tre års översyns- och utvärderingsprocesser, inte mätte risk på ett likvärdigt sätt företagen emellan.

Förutom ränterisk finns det andra marknadsrisker i övrig verksamhet som kan vara väsentliga för företagen och som inte ingår i pelare 1. Den nuvarande metoden inkluderar endast gaprisk, medan metoden i denna promemoria inkluderar ytterligare två aspekter av marknadsrisk i övrig verksamhet: kreditspreadrisk och basisspreadrisk.

Förutom att förbättra riskkänsligheten syftar även metoden till att säkerställa att företag bedöms i proportion till sin verksamhets storlek och komplexitet och på ett likvärdigt sätt.

Europeiska bankmyndighetens (EBA) riktlinjer för hantering av ränterisk som följer av verksamhet utanför handelslagret (EBA/GL/2018/02) (benämns ”EBA:s riktlinjer” eller ”EBA-riktlinjerna” i denna promemoria) innehåller krav på företagets interna riskmätning. I riktlinjerna anges bland annat ett test av bankbokens räntekänslighet för gaprisk (SOT), och även förväntningar på hanteringen av kreditspreadrisk utanför handelslagret. Riktlinjerna motsvarar allmänna råd och FI förväntar att dessa följs eller att företaget visar hur det uppfyller kraven på annat sätt.¹

1.2 Metodens omfattning

Utfallet av den metod som anges i denna promemoria kommer att ange kapitalpåslaget för marknadsrisker i övrig verksamhet för alla företag i den samlade kapitalbedömningen, baserat på varje företags egna exponeringar. Detta förutsatt att det är befogat med avseende på proportionalitetsprincipen. Om ett företag ökar eller minskar sina marknadsrisker i övrig verksamhet så att risken skiljer sig väsentligt från hur den såg ut vid årsslutet kan metodens utfall behöva baseras på fler mätpunkter. Vidare är det viktigt att kapitalpåslaget återspeglar det enskilda företagets marknadsrisker i övrig verksamhet. FI:s metod är framtagen för att tillämpas på olika typer av affärsverksamheter. Det kan dock finnas ytterst specifika fall där metoden i sin helhet eller delar av den inte ger ett utfall som representerar ett företags risk på ett lämpligt sätt. FI kan

¹ Se art 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1093/2010 om inrättande av en europeisk tillsynsmyndighet (Europeiska bankmyndigheten), om ändring av beslut nr 716/2009/EG och om upphävande av kommissionens beslut 2009/78/EG.

då behöva göra avsteg från metoden för att beräkna ett kapitalpåslag som bättre stämmer överens med det enskilda företags riskprofil.

För företag i tillsynskategori 3 och 4 kan FI, med hänvisning till proportionalitetsprincipen, göra bedömningen att vissa enskilda riskkategorier kan utelämnas från beräkningen, om dessa riskkategorier bedöms vara av mindre betydelse i en sammantagen bedömning av företags risknivå.

1.3 Inkomna synpunkter

Sammantaget har 12 instanser lämnat svar på remisspromemorian. FI har beaktat samtliga inkomna remissynpunkter, även de som FI inte redogör för i denna promemoria.

Flera remissinstanser efterfrågar ett förtydligande av hur kapitalpåslaget som baseras på den metod som beskrivs i denna promemoria ska hanteras i enlighet med de nya kapitaltäckningsreglerna, det så kallade bankpaketet. I promemorian ”Nya kapitalkrav för svenska banker” (FI dnr 20-20990) redogör FI för tillämpningen av pelare 2 när bankpaketet införs. I promemorian anges att FI kommer att besluta om ett särskilt kapitalbaskrav som syftar till att täcka väsentliga risker som helt eller delvis inte täcks av minimikraven och vissa andra situationer. De risker som behandlas i denna promemoria täcks inte av minimikraven och kan bli föremål för beslut om särskilt kapitalbaskrav.

Övriga synpunkter hanteras under respektive avsnitt. I den mån synpunkterna avser ytterligare tydliggöranden har de i möjligaste mån hanterats direkt i texten.

2 Rättsliga förutsättningar

Kapitalkravet består av två huvudkomponenter: pelare 1 och pelare 2. Det framgår av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (tillsynsförordningen). De detaljerade kapitalkravsberäkningar som beskrivs i tillsynsförordningen benämns ofta pelare 1. Pelare 2 är en benämning för de regler som styr hur FI ska göra sin riskbedömning av företagen och FI:s översyns- och utvärderingsprocess, där FI:s samlade kapitalbedömning är en viktig del.

EU-regler om kapital och likviditet har, förutom den nämnda tillsynsförordningen, införts genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut och värdepappersföretag. I den utsträckning kapitaltäckningsdirektivets bestämmelser inte omfattades av gällande svensk rätt har dessa bestämmelser genomförts genom nya lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter eller genom justeringar i det befintliga regelverket. Vissa författningsändringar har även gjorts för att komplettera

bestämmelserna i tillsynsförordningen. Kapitäläckningsdirektivet har bland annat genomförts genom lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag (tillsynslagen).

Pelare 2 är samlingsnamnet för de regler som styr företagens interna kapitalutvärdering och FI:s översyns- och utvärderingsprocess, där FI:s samlade kapitalbedömning är en viktig del. Den samlade kapitalbedömningen är beteckningen för FI:s bedömning av enskilda företags risker och kapitalbehov, och beaktar både risker som täcks av pelare 1 och sådana som inte gör det. Bestämmelser om översyns- och utvärderingsprocessen finns i artiklarna 97–101 i kapitäläckningsdirektivet.

Regeringen har i 9 § förordningen (2014:993) om särskild tillsyn och kapitalbuffertar föreskrivit att FI i sin tillsyn ska följa bestämmelserna i artiklarna 97–101 i kapitäläckningsdirektivet. Kravet i artikel 104.1 a i direktivet att behöriga myndigheterna på grundval av denna översyn och utvärdering ska fastställa ett krav på ytterligare kapital har genomförts genom 2 kap. 1 § tillsynslagen. Bedömningen utgår från en allsidig analys av företaget och omfattar alla krav enligt kapitäläckningsdirektivet och tillsynsförordningen. Kapitäläckningsdirektivet nämner specifikt de risker som täcks av pelare 1 och vissa risker som inte täcks av pelare 1 i artiklarna 74–87.

Kraven i artiklarna 73–87 har genomförts genom 6 kap. 1–3, 4 a, 4 b och 5 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF) samt 8 kap. 3–8 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV), 5 kap. 6 § tillsynslagen samt i Finansinspektionens föreskrifter.

I artikel 98 i kapitäläckningsdirektivet fastställs de tekniska kriterierna för översyns- och utvärderingsprocessen. I artikeln anges bland annat att institutens exponering för och hantering av koncentrationsrisker samt institutens exponering för ränterisker i samband med andra verksamheter än handel ska omfattas.

Direktivet reglerar inte vilken metod som ska tillämpas i riskbedömningen inom ramen för översyns- och utvärderingsprocessen. Denna fråga överläts alltså till tillsynsmyndigheterna. EBA har bemyndigats att utfärda riktlinjer till de nationella tillsynsmyndigheterna i syfte att specificera gemensamma förfaranden och metoder för översyns- och utvärderingsprocessen (artikel 107.3). De metoder FI använder stämmer överens med grundprinciperna i riktlinjerna från EBA, det vill säga att kapitalkrav för pelare 2-risker tillkommer utöver pelare 1. Riktlinjerna från EBA är principbaserade och avser inte att detaljreglera tillämpningen av specifika metoder.

FI ska enligt 2 kap. 1 § tillsynslagen besluta om ett särskilt kapitalbaskrav som är företagsspecifikt, vilket skulle kunna betyda att FI inte kan lämna ett generellt besked om sin riskbedömning. Det är emellertid så att vissa risker som inte täcks av pelare 1 är gemensamma för alla företag med den typ av exponeringar som det nu är fråga om. Genom att FI utvecklar metoder och en

generell bedömningspraxis för skilda risktyper säkerställs likabehandling av företagen. Av 3 § förordningen (2014:993) om särskild tillsyn och kapitalbuffertar framgår även att FI på sin webbplats ska tillhandahålla de allmänna kriterier och metoder som tillämpas vid översyns- och utvärderingsprocessen.

Enligt bestämmelsen om särskilt kapitalbaskrav i 2 kap. 1 § tillsynslagen ska FI besluta om ett kapitalbaskrav utöver den miniminivå som annars gäller (det vill säga utöver vad som krävs enligt tillsynsförordningen och lagen [2014:966] om kapitalbuffertar). Beslut om ett särskilt kapitalbaskrav ska fattas om FI i samband med en översyn och utvärdering anser att det behövs för att täcka risker som ett företag är eller kan bli exponerat för.

FI behöver för sin riskbedömning inom ramen för översyns- och utvärderingsprocessen inhämta och analysera uppgifter från enskilda företag. FI har vidare inom ramen för sin tillsynsverksamhet möjlighet att begära in uppgifter från enskilda företag (se bland annat 13 kap. 3 § LBF och 6 kap. 1 § tillsynslagen).

3 Metod

FI:s metod beaktar gaprisk, kreditspreadrisk och basisrisk. Gaprisken beaktas i modellen genom det extremvärdestest som beskrivs i EBA:s riktlinjer – med de modifieringar som anges i denna promemoria. För kreditspreadrisk och basisrisk beskriver promemorian standardmetoder för vardera risk, samt en möjlighet att använda en intern VaR-modell ("Value-At-Risk"). Om ett företag väljer att använda standardmetoderna är kapitalpåslaget summan av utfallen av modellerna för kreditspreadrisk och basisrisk. Om ett företag istället väljer att använda en intern VaR-modell för både kreditspreadrisk och basisrisk – vilket är möjligt om modellen har tillräcklig noggrannhet – skattas dessa risker tillsammans. Gaprisken från extremvärdestestet adderas sedan till VaR-modellens resultat.

3.1 Gaprisk

Gaprisk i bankboken beaktar konsekvenserna av brist på matchning i räntebindningstiderna mellan ett företags tillgångar, skulder och derivat. FI:s metod avser att bestämma kapitalpåslaget inom pelare 2 för marknadsrisk i övrig verksamhet.

3.1.1 FI:s ställningstagande

FI:s metod för att beräkna pelare 2-påslaget för gaprisk grundar sig på det extremvärdestest (Supervisory Outlier Test) som beskrivs i EBA:s riktlinjer med de modifikationer som denna promemoria redogör för. Extremvärdestestet kvantifierar effekten på det ekonomiska värdet utifrån ett antal scenarier för riskfria marknadsräntor (det vill säga de räntor som baserar sig på de minst riskbärande instrumenten bortsett från ränterisken).

FI anser att extremvärdestestet för denna pelare 2-metod ska begränsas jämfört med EBA-riktlinjerna när det gäller modellering av icke-löptidsbestämda insättningar från icke-finansiella motparter. Vidare finns en möjlighet att exkludera kommersiella marginaler från beräkningen.

3.1.2 Inkomna synpunkter

Avanza anser att EBA:s extremvärdestest är olämpligt att använda för att bedöma kapitalpåslag. Vidare invänder Avanza mot att modelleringen av icke-löptidsbestämda insättningar avviker från Basel och EBA:s riktlinjer. Begränsningar i löptidsantagandet anser Avanza missgynna vissa typer av affärsverksamheter.

Hoist anser att EBA:s extremvärdestest inte är en metod för att bedöma kapitalpåslag. Vidare anser Hoist att det är mer lämpligt att använda effektiv ränta istället för riskfri ränta för förfallna exponeringar. Hoist efterfrågar även ett förtydligande av hur tillgångar som dragits av från kärnprimärkapitalet ska hanteras.

Marginalen Bank anser att en generell riskfri ränta istället för en riskfri ränta vid köptillfället bör användas vid diskontering för att beräkna kommersiella marginaler. Vidare anser Marginalen Bank att en justering av kommersiella marginaler även bör göras på skuldsidan. Marginalen Bank menar också att en justering av kommersiella marginaler bör göras för respektive räntescenario. Marginalen Bank anser att Bilaga 2 i remisspromemorian kan tillämpas på alla typer av krediter.

Nordnet anser att icke-tidsbunden inlåning från försäkringsföretag som är helägda dotterbolag till företag eller finansiellt företag i samma finansiella konglomerat borde omfattas av modellen, i de fall tillgångarna i försäkringsföretagets balansräkning matchas av inlåning från försäkringsföretagets kunder inom ramen för försäkringssparande.

Svensk Exportkredit efterfrågar ett förtydligande om aggregeringen av utfallen från EBA:s extremvärdestest och intern VaR-modell.

Svenska Bankföreningen anser att det är en brist att metoden inte tar hänsyn till diversifieringseffekter. Vidare anser Bankföreningen att det extremvärdestest som beskrivs i EBA:s riktlinjer inte är lämpligt för att bedöma kapitalpåslag

eftersom testets syfte är att identifiera banker som är alltför exponerade mot ränterisk i övrig verksamhet. Positionerna i bankboken är till stor del värderade till upplupet anskaffningsvärde, vilket innebär att en realisering av stressscenarierna i extremvärdestestet inte kommer att leda till en lika stor påverkan på kapitalbasen som testet anger. Vidare anser föreningen att vägningen om 50 procent av positiva utfall i extremvärdestestet är ett mycket konservativt antagande om korrelationer mellan räntor i olika valutor. Föreningen anser också att en modellering av icke-löptidsbestämda insättningar bör följa EBA:s riktlinjer utan vidare begränsningar. De begränsningar FI har föreslagit i remisspromemorian anses vara så restriktiva att bankers faktiska möjlighet till god riskhantering påverkas negativt. Föreningen betonar också att företagets affärsverksamheter skiljer sig åt, medan begränsningarna leder till schabloniserad modellering som riskerar att påverka företagets interna styrning och hantering av risken. Föreningen ställer sig positivt till möjligheten att exkludera kommersiella marginaler.

Sveriges Riksbank tillstyrker den metod som FI föreslår i remisspromemorian. Riksbanken anser att det är viktigt att inkludera räntedata från alla relevanta tidsperioder och åren efter 2015 då detta kan påverka utfallen från EBA:s extremvärdestest.

3.1.3 Skälen till FI:s ställningstagande

FI:s tidigare metod för ränterisk i bankboken² baseras på ett antal räntescenarier, likt den metod som presenteras i denna promemoria. FI bedömer att användningen av ett antal stressscenarier för att bedöma kapitalpåslaget i sig har fungerat bra. FI förstår dock Bankföreningens invändning mot 50 procentsvägningen av positiva utfall i EBA:s extremvärdestest. Vi har därför uppdaterat metoden genom att ta bort detta antagande, av det skälet att svenska bankböcker typiskt sett består av positioner baserade på välkorrelerade räntor i olika valutor. Vidare är FI medvetet om att det kan finnas andra metoder som är bättre anpassade för vissa affärsverksamheter, likaså att det kan finnas andra data för att ta fram räntescenarierna. FI:s metod är framtagen för att passa olika affärsverksamheter, vilket FI bedömer att EBA:s extremvärdestest gör. Vidare har FI för avsikt att i så stor utsträckning som möjligt följa EBA:s extremvärdestest, inklusive dess stressscenarier, eftersom extremvärdestestet ändå beräknas som en följd av EBA:s riktlinjer.

FI tillämpar principen om öppenhet genom att offentliggöra den metod som används för att bedöma kapitalpåslag för marknadsrisk i övrig verksamhet. FI ser att majoriteten av företagen nyligen tagit fram modeller för icke-tidsbunden inlåning och därför inte hunnit utvärdera modellerna under en längre tidsperiod. FI har infört begränsningar i förhållande till EBA:s riktlinjer för att hantera dessa osäkerheter. Efter en tid kan FI ompröva sitt ställningstagande

² Metoden som presenteras i "FI:s metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2" (FI Dnr 14-14414).

när det gäller dessa begränsningar i ljuset av framtida modellutveckling och utvärdering. FI har beaktat de konsekvenser som företagen anser att begränsningarna kan leda till. FI har för avsikt att öka metodens riskkänslighet. Därför har FI lättat på begränsningen av andelen varaktig (core) inlåning som kan modelleras, för att bättre spegla företagets riskprofil.

FI har förtydligat aggregeringen av metodens olika komponenter i avsnitt 3.1 ovan. Vidare har FI förtydligat att tillgångar som dragits av från kärnprimärkapitalet exkluderas från beräkningen av extremvärdestestet.

När FI:s standardmetoder används beaktas inte diversifieringseffekter. FI har för avsikt att ta fram en metod som fungerar för samtliga företag, oavsett storlek, vilket i viss utsträckning kräver enkelhet. I metoden finns möjlighet att använda en intern VaR-modell där diversifieringseffekter beaktas också mellan riskslag, genom att skatta kreditspreadrisk och basisrisk tillsammans.

FI har beaktat Nordnets invändning om att icke-tidsbunden inlåning från försäkringsföretag som är helägda dotterbolag till ett institut eller ett finansiellt institut i samma finansiella konglomerat bör ingå i underlaget för modelleringen. FI bedömer att denna inlåning är att klassificera som att den kommer från ett finansiellt företag.

De synpunkter som lämnats av Hoist och Marginalen om exkludering av kommersiella marginaler för gruppvis förvärvade transaktioner har vi också tagit del av. FI har som avsikt att ta fram en metod som passar så många affärsverksamheter som möjligt. Det är dock inte möjligt att med endast en metod fånga samtliga affärsverksamheters aspekter. FI bedömer att en användning av riskfri ränta tillsammans med en möjlighet att exkludera kommersiella marginaler är en generellt fungerande metod för att hantera förfallna exponeringar. Utöver detta anser sig FI inte kunna göra antaganden som kan sägas vara anpassade till olika företag i allmänhet för resterande delar av intäktsflödena.

När det gäller företagets skuldräntor bör skillnaden mellan dessa och den riskfria räntan, som representerar motpartens värdering av företagets solvensrisk, inte komma företagen till fördel vid riskberäkning. För enskilda transaktioner exkluderas marginaler i enlighet med företagets interna modell så länge som FI bedömer att modellen är konsistent och heltäckande.

3.1.4 Extremvärdestest för beräkning av gaprisk

För beräkningar av extremvärdestestet hänvisar FI till EBA:s riktlinjer (EBA/GL/2018/02). Extremvärdestestet beräknar effekten på det ekonomiska värdet av dels ett plötsligt parallellskifte på +/- 200 baspunkter av räntekurvan, dels utifrån de sex chockscenarier som framgår av bilaga 3 i EBA:s riktlinjer. Dessa sex scenarier utgörs av

- a. parallellchock upp
- b. parallellchock ned
- c. brantningschock (korta räntor ned och långa räntor upp)
- d. flackningschock (korta räntor upp och långa räntor ned)
- e. korträntechock upp
- f. korträntechock ned.

I metoden appliceras scenarierna på ränteexponeringen i varje valuta separat som företaget har en materiell position i. Vad som avses med en materiell position framgår av punkt 115 l) i EBA:s riktlinjer. Där definieras en materiell position som tillgångar eller skulder denominerade i en viss valuta som utgör minst 5 procent av de totala tillgångarna och skulderna utanför handelslagret eller mindre än 5 procent om summan av tillgångar och skulder som ingår i beräkningen är lägre än 90 procent av de totala finansiella tillgångarna (exklusive reallgångar) eller skulderna.

Chockscenarierna är baserade på historiska räntedata från 2000 till 2015 för olika löptider och valutor.³ Dessa scenarier ska användas för att beräkna chocker för olika löptider på räntekurvorna i de olika valutorna (yield curve) för att skapa räntechockscenarier.

För valutor som inte ingår i tabell 1 i bilaga 3 i EBA:s riktlinjer finns en metod i samma bilaga för att beräkna chockscenarier.

Metoden anger följande:

- a. Alla räntekänsliga positioner inkluderas i metoden.
- b. Alla kärnprimärkapitalinstrument eller annat evigt eget kapital, utan möjlighet till inlösen exkluderas från beräkningen av det standardiserade extremvärdestestet. Detsamma gäller för tillgångar som dragits av från kapitalbasen.
- c. Kassaflöden från räntekänsliga instrument inkluderar återbetalning av nominellt belopp, omprissättning av nominellt belopp och andra räntebetalningar.
- d. Förfallna exponeringar vars andel är 2 procent eller mer av företagets tillgångar inkluderas som generella räntekänsliga instrument vars modellering ska reflektera förväntade kassaflöden och tidpunkter för dem. Förfallna exponeringar inkluderas efter avsättningar.
- e. Hanteringen av kommersiella marginaler och andra spreadkomponenter följer företagets interna hantering av ränterisk utanför handelslagret. Vidare anvisning om kommersiella marginaler framgår av avsnittet *Kommersiella marginaler* nedan.
- f. Förändringen i ekonomiskt värde beräknas med antagandet att balansräkningen är i avveckling ("run off").
- g. Ett löptidsberoende räntegolv efter chock tillämpas för varje valuta med -100 baspunkter för omedelbara förfall. Detta golv ökas med

³ Bilaga 3 tabell 1 i EBA:s riktlinjer.

5 baspunkter per år och når slutligen 0 procent för förfall på 20 år och längre. Om observerade räntor är lägre än den nuvarande lägsta referensräntan på -100 baspunkter appliceras den lägre observerade räntan.

- h. Förändringen i det ekonomiska värdet beräknas åtminstone för varje valuta där företaget har en materiell position.
- i. När den aggregerade förändringen av det ekonomiska värdet för varje räntechockscenario beräknas, adderas negativa och positiva förändringar av ekonomiskt värde för varje valuta. Enligt EBA:s riktlinjer viktas positiva förändringar med en faktor på 50 procent. I FI:s metod adderas positiva och negativa förändringar utan denna viktning.
- j. En lämplig generell riskfri räntekurva per valuta används. Räntekurvan inkluderar inte instrumentspecifika eller enhetsspecifika kreditspreadar eller likviditetsrisk.

Ytterligare specificering av hur extremvärdestestet beräknas framgår av bilaga 2 i denna remisspromemoria.

Icke-löptidsbestämda insättningar (NMD)

Icke-löptidsbestämda insättningar från icke-finansiella motparter saknar kontrakterad löptid och uttag kan därmed göras utan restriktioner. Företagen har full möjlighet att ändra räntan på kontona, men balansen på insättningarna bestäms av det faktum att kunden kan sätta in och ta ut belopp när som helst. Balansen på kontona skulle i teorin ändras utifrån rent affärsmässiga reaktioner på hur räntan på insättningarna ändras. Men icke-finansiella motparter, speciellt privatkunder, är trögrörliga och kan låta insättningar kvarstå trots ofördelaktiga sänkningar av kontoräntan.

De icke-löptidsbestämda insättningarna kan till exempel i ett scenario med marknadsränteuppgångar ge företagen möjlighet att öka sina räntenetton genom att fortsätta låna in av trögrörliga privatkunder till låga räntor. I ett annat scenario kan den möjligheten i stället urholkas genom ökad konkurrens om insättningar mellan företag. I ytterligare scenarier är marknadsräntorna överlag låga med tillhörande svårigheter för företagen att få ut positiva räntenetton ur sina kunders insättningar. Detta kan leda till en osäkerhet i företagets framtida intjäning genom att framtida scenarier för kombinationer av rörelser på räntemarknaden och beteendet hos företagets insättningskunder inte är helt förutsägbara.

Utgångspunkten i metoden är att löptiden på de icke-löptidsbestämda insättningarna är noll. Dock kan företag med tillräckligt bra modellering (enligt avsnitt 3.4.1 *Punkter att beakta för modellering av icke-löptidsbestämda insättningar*) av icke-tidsbestämda insättningar till viss del få tillgodoräkna sig den i extremvärdestestet enligt FI:s metod. Detta möjliggör således en lättnad i

förhållande till den nuvarande metoden⁴, dock med vissa begränsningar i förhållande till EBA:s riktlinjer. Dessa begränsningar införs på två sätt, dels när det gäller insättningarnas risknivå uttryckt som beteendemässig duration, dels när det gäller den andel av den insatta volymen som den beteendemässiga durationen får användas på. Den beteendemässiga durationen får användas på insättningar som bedöms vara varaktiga (core), dvs. insättningar som är stabila och sannolikt inte kommer att justeras ens med väsentliga förändringar av räntemiljön.

Metoden anger att för de insatta belopp som företaget kan visa är varaktiga (core), får högst 50 procent antas ha en beteendemässig duration och därigenom inte förväntas tas ut under signifikanta ändringar i marknadsräntan. För dessa belopp får ränteändringsperioden modelleras men durationen får sättas till högst 1 år. Begränsningen är satt med hänsyn tagen till risken för att modellen inte fullt ut speglar den risk som i praktiken kan komma att materialiseras.

FI kan dock eventuellt komma att ompröva sitt ställningstagande om begränsningar i ljuset av framtida modellutveckling. En sådan möjlig omprövning kan komma att innefatta både den andel som får modelleras och den maximala durationen i FI:s pelare 2-metod.

Insättningar från finansiella företag får inte löptidsmodelleras utan har löptiden noll.

I avsnitt 3.4.1 *Punkter att beakta för modellering av icke-löptidsbestämda insättningar* framgår vad företagen behöver beakta för att kunna tillgodoräkna sig sin löptidsmodellering i extremvärdestestet för beräkning av kapitalpåslag inom pelare 2.

Kommersiella marginaler

Kommersiella marginaler är den del av intäktsräntan till företaget som går utöver företagets kompensation för transaktionens finansieringskostnad (se Basels IRRBB-standard⁵). Dessa kan företaget exkludera från metodens ränteriskberäkning givet att vissa villkor för dokumentation är uppfyllda. Dessa står upptagna i EBA:s riktlinjer. Bland annat bör företaget använda en transparent metod för att identifiera den riskfria räntan vid transaktionstillfället och applicera denna metod konsekvent för alla räntekänsliga instrument och affärsområden. Ett annat villkor är att exkluderingen av kommersiella marginaler bör vara i linje med hur företaget hanterar och säkrar ränterisk.⁶

⁴ Metoden som presenteras i ”FI:s metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2” (FI Dnr 14-14414).

⁵ <https://www.bis.org/bcbs/publ/d368.htm>

⁶ Punkt 82 i EBA:s riktlinjer.

Anledningen till att kommersiella marginaler kan få exkluderas är att företagen kan förmodas ta ut marginalerna för att täcka motsvarande kostnader. Då dessa icke-finansiella kostnader inte finns med i beräkningen för gaprisk bör heller inte den kostnadstäckande marginalen göra det eftersom det faktiska nettoflödet förväntas vara noll. Om företaget däremot inte tar ut marginalen för kostnadstäckning representerar denna istället en vinst som är inbäddad i balansräkningen. Även om nuvärdet av denna dolda vinst kan variera med diskonteringsräntan är denna alltid positiv och behöver därför inte kapitaltäckas då den inte under dessa förutsättningar kommer att ge upphov till negativa resultatflöden.

Möjligheten att exkludera kommersiella marginaler från gapriskberäkningen är i överensstämmelse med EBA:s riktlinjer.

När det gäller kommersiella marginaler för gruppvis genomförda transaktioner kan transaktionens effektivränta användas som utgångspunkt för att fastställa den kommersiella marginalen. Detta gäller exempelvis för portföljer med förfallna exponeringar som är inköpta från en extern motpart. Det behandlas särskilt i nästa stycke.

Förfallna exponeringar

FI anger, i enlighet med EBA:s riktlinjer, att förfallna exponeringar tas upp i metoden som räntekänsliga exponeringar om dessa överstiger 2 procent av företagets tillgångar. Det är de förväntade flödena från portföljen av förfallna exponeringar som gaprisken utgår ifrån. Gaprisken för en portfölj med förfallna exponeringar beräknas exklusive sin gruppvis fastställda kommersiella marginal. Att komma fram till marginalens storlek i detta fall kräver ett annat förfarande än det som används för individuella lån. För det gruppvisa förfarandet behöver de förväntade kassaflödena från portföljen finnas tillgängliga. För att beräkna den kommersiella marginalen behövs också köpeskillingen. Utifrån dessa beräknas köpetransaktionens effektivränta. De kommersiella marginalerna får då antas vara de belopp som genereras av den överränta som utgörs av skillnaden mellan den vid köptillfället rådande marknadsräntan och köpetransaktionens effektivränta. För detaljer kring uträkningen se bilaga 2.

3.2 Kreditspreadrisk

Kreditspreadrisk avser i denna promemoria risken för att marknads generella värdering av överlåtelsebara instrument med kreditrisk förändras utöver vad som påkallas av nivån på det allmänna ränteläget för instrument med låg kreditrisk och utöver vad som påkallas av en eventuell förändring i instrumentets specifika kreditrisk. Denna risk utgör särskilt i tider av finansiell oro en väsentlig del av de totala riskerna på finansmarknaden.

3.2.1 FI:s ställningstagande

FI:s metod för att beräkna pelare 2-påslag för kreditspreadrisk grundar sig på en schablontabell. Modellen har stressnivåer för kreditspreadar utifrån instrumentets emittentkategori och kreditvärdighet.

Företag har även möjligt att beräkna pelare 2-påslaget genom en VaR-metod.

3.2.2 Inkomna synpunkter

Avanza anser att schablonmetodens stressnivåer för säkerställda bostadsobligationer är orealistiska. Avanza är kritiskt mot de krav som ska vara uppfyllda för att få använda VaR-metod, speciellt kravet på stressade data. Å ena sidan anser Avanza att VaR-modeller i sig genererar stressade utfall. Om dessa VaR-modeller dessutom baseras på kreditspreadar observerade under en stressad tidsperiod leder det till en ”risk-på-risk”-effekt. Å andra sidan håller Avanza med FI om att antagandet för kreditspreadar i VaR-modellerna ska baseras på stressade data. Avanza anser att dessa stressade data bäst avspeglas genom att använda historiska data med ett tidsperspektiv om 3 till 5 år tillbaka.

Kommuninvest anser att skillnaden i stressvärden mellan stater och kommuner/regioner bör reflektera en sannolik skillnad i rörelser i kreditspreadar mellan stater och kommuner/regioner i händelse av kris. Skillnaden mellan stater och kommuner/regioner som anges i tabell 1 i remisspromemorian är klart större än vad Kommuninvest observerat i tidigare kriser. Det finns därför anledning att justera värdet. Kommuninvest anser också att det är orimligt att stressvärdet för stater i kategori 2 och 3 är högre än kommun/region för kreditkategori 2 respektive högre än alla andra emittentkategorier.

Nordnet anser att stressmagnituden för exponeringar utan kreditbetyg generellt är för hög, och även bör differentieras mellan exponeringsklasser.

Svensk Exportkredit har gjort en kvalitativ bedömning av de stressade påslag som föreslås och uppskattar att kreditspreadskiftena är adekvata.

Svenska Bankföreningen anser att kreditspreadrisk bör strykas ur metoden då kreditrelaterad risk täcks fullt ut i pelare 1. I annat fall bör metoden justeras så att det inte uppstår dubbelräkning. Bankföreningen menar att kreditrisk enligt Basel och kreditspreadrisk enligt FI:s metod är två aspekter av samma sak. Bankföreningen efterfrågar ett förtydligande kring vilken risk som metoden är tänkt att fånga och hur den materialiseras. Bankföreningen önskar även veta vilka data och vilken tidsperiod som schablonmetoden är baserad på. Vidare anser Bankföreningen att det är lämpligt att använda stressade perioder som ligger så nära som möjligt i tiden. Bankföreningen föreslår att använda den finansiellt stressade perioden under 2020 som förorsakades av coronaviruspandemin (coid-19).

En del företag anser att vilken redovisningsprincip som används för ett instrument bör styra om positionen är lämplig eller inte att inkludera i underlaget för kreditspreadrisk.

Flertalet institut anser att stressmagnituden för kommunexponeringar utan kreditbetyg inte motsvarar den risk marknaden ser i dessa papper.

3.2.3 Skälen till FI:s ställningstagande

Kreditspreadrisk och kreditrisk är besläktade med varandra men behöver inte alltid följas åt. Kreditrisk mot faktorer som är mer välkorrelerade till varandra och till ekonomin som helhet och därmed mer systematiska tenderar att generera en hög kreditspreadrisk. Kreditrisk mot faktorer med lägre korrelation där positioner kan diversifieras mot varandra har å andra sidan en tendens att leda till en lägre kreditspreadrisk.

Ett illustrerande exempel på en liknande mekanism finns i regelverket för interna modeller för kreditrisk där diversifierbara lån – de med låg korrelation till modellens enda systematiska riskfaktor – får lägre riskvikter än andra trots samma värden för sannolikhet för fallissemang.

Under pelare 1 kapitaltäcks kreditspreadrisken i obligationer endast när den ingår i bankernas handelslager (i standardmodellen utgår ett kapital för marknadsrisk som innefattar både kredit- och kreditspreadrisk, i internmodellering utgår kapitalkrav separat för båda dessa riskslag). Dessa utstår dock marknadsrisk i form av både ränterisk och kreditspreadrisk även när de ligger utanför handelslagret, det vill säga i övrig verksamhet, då de även därifrån kan säljas eller belånas. Värdet av denna marknadsrisk kan även komma att ingå i finansieringsmarknadens bedömning av ett företags egen kreditvärdighet. Ett flertal företag tar också upp denna risk i övrig verksamhet i sina interna kapitalbedömningar.

För kreditkategorierna 1–3 ("investment grade") bygger schablontabellen på historiska marknadsrörelser vid finansiell stress i kreditspreadar i kombination med kvalitativt framtagna stressvärden. Underlaget består av historik för index över emittentkategorierna såväl som några enstaka emittenter när det är fråga om stater. För kreditkategorierna 4–7 bygger tabellen endast på ett antal stater och företag i kombination med kvalitativt framtagna värden. Perioden över vilka spreadar har studerats är mellan 2008 och 2018. Stressnivåer har sedan beräknats fram med en VaR-modell med 99 procents konfidensintervall och en likviditetshorisont på 90 dagar, som motsvarar FI:s bedömning av en lämplig kapitalnivå. Historiken har valts för att den innehåller två långa finansiellt stressade tidsperioder. Att endast använda sig av en släpande historik, som en del remissinstanser föreslagit, kan leda till att helt ostressade perioder blir underlag för beräkningen, som därmed kommer att underskatta risknivån.

FI anser att samtliga överlåtelsebara instrument bör ingå i metoden oavsett redovisningsklassificering. Detta för att redovisningsklassificeringen inte nödvändigtvis behöver spegla instrumentets risk.

Historiskt ser vi att statspapper i kreditriskkategori 2 och 3 har haft högre kreditspreadar än andra papper i samma kreditriskkategorier. FI bedömer att detta bör ligga till grund för kapitalbedömningen. Ett skäl till detta, utöver det historiska mönstret, är att riskpremien är högre för papper med högre *systematisk* risk än den är för andra papper, trots samma *totala* risk för fallissemang.

FI har beaktat flertalet instituts synpunkter på att stressmagnituden för kommunexponeringar utan kreditbetyg är för hög och justerat metoden för det, se avsnitt 3.2.4 nedan.

3.2.4 FI:s standardmodell för kreditspreadrisk

Metoden begränsas till att inte omfatta kreditspreadrisken på icke-överlåtelsebara instrument⁷. När det särskilt gäller värdepapperiseringar, omfattas då inte den del av transaktionen ("retain share") som företaget behöver ha kvar i sin roll som originator, sponsor eller ursprunglig långgivare under pelare 1-ramverket för värdepapperiseringar⁸. Vidare utgörs underlaget för kreditspreadriskberäkningen av samtliga överlåtelsebara instrument oavsett redovisningsklassificering.

För att beräkna kapitalpåslaget inom pelare 2 för företags exponering mot kreditspreadrisk anger FI en schablonmodell med stressade påslag utifrån exponeringens emittentkategori och externa kreditvärdering, se tabell 1 nedan. I första hand ska instrumentets kreditvärdering användas, saknas en sådan kan emittentens kreditvärdering istället användas. I de fall där det finns en skriftlig garanti från en tredje part får dess kreditvärdighet istället användas.

Stressen beräknas utifrån ett basscenario grundat på aktuella ostressade räntenivåer och anges i baspunkter. För detaljer kring stressberäkningen, se bilaga 3.

⁷ Enligt definition i Lag 2007:528 kap 1 par 4

⁸ Del tre, avdelning 2, kapitel 5: Värdepapperiseringar i tillsynsförordningen (senast ändrad genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/876 av den 20 maj 2019 om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 vad gäller bruttosoliditetsgrad, stabil nettofinansieringskvot, krav för kapitalbas och kvalificerade skulder, motpartsrisk, marknadsrisk, exponeringar mot centrala motparter, exponeringar mot företag för kollektiva investeringar, stora exponeringar, rapporteringskrav och krav på offentliggörande av information, samt av förordning (EU) nr 648/2011).

Emittentkategori	Kreditkategori ⁹						
	1	2	3	4	5	6	7
Stater - och överstatliga organisationer	0	120	250	500	2000	5000	5000
Kommuner och regioner	70	80	110	500	2000	5000	150 ¹⁰
Säkerställda bostadsobligationer ¹¹	80	165	180	500	2000	5000	5000
Instrument emitterade av kreditinstitut	80	180	200	500	2000	5000	5000
ABS ¹² och MBS ¹³	100	185	200	500	2000	5000	5000
Övriga	80	165	180	500	2000	5000	5000

Tabell 1: Schablonmodell för kreditspreadrisk.

För att hantera det faktum att det är vanligt att kommuner och regioner saknar extern kreditrating utan att det behöver vara ett tecken på sämre kreditvärdighet, har icke kreditvärderade kommuner och regioner, jämfört mot övriga icke kreditvärderade emittentkategorier, erhållit en lägre stressmagnitud. Det kan dock finnas fall då det inte förhåller sig på detta sätt. En särskild bedömning kan då vara nödvändig.

För att på ett rimligt konservativt sätt täcka kreditspreadrisken i övrig verksamhet adderas kapitalpåslaget för denna i FI:s metod till det totala kapitalpåslaget. Detta förfarande är lämpligt bland annat eftersom kreditspreadriskerna ofta korrelerar med finanssektorns sammantagna risker, särskilt i situationer med försämrad stabilitet och ökad stress.

3.2.5 Förutsättningar för att FI ska basera sin bedömning på företagsinterna modeller

Som ett alternativ till schablonmodellen föreslår FI att företag kan få använda resultaten från den interna VaR-modell ("Value at Risk") som företaget använder för intern riskmätning – under förutsättning att den är lämplig och att beräkningen baseras på en innehavsperiod på 90 dagar och en signifikansnivå på 99 procent. Mätningarna bör grunda sig på en historisk period vars marknadsutveckling skulle orsaka allvarlig stress på företags exponeringar. I avsnittet 3.4.2 *Punkter att beakta för egna VaR-modeller* framgår vad företagen bör beakta för att kunna tillgodoräkna sig sina egna VaR-modeller i beräkningen av kapitalpåslag inom pelare 2.

⁹ Se tabellen i bilaga 3 för att koppla schablonmodellens kreditkategorier till externa kreditbetyg.

¹⁰ Om instrumentet emitterats från ett land inom EU kan den lägsta kreditvärderingen för en kommun eller region inom det specifika landet användas som kreditvärdering för en kommun eller region som saknar kreditvärdering.

¹¹ Säkerställda bostadsobligationer enligt lag (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer.

¹² Asset-Backed security (ABS) är en värdepapperiserad kredit som säkerställs av någon form av säkerhet.

¹³ Mortgage-backed security (MBS) är värdepapperiserad kredit vars underliggande tillgång är fastighetslån.

3.3 Basisrisk

Basisspreadrisk, eller basisrisk, är risken att priser på olika positioner på ekonomiskt motsvarande tillgångar rör sig relativt varandra. Ett vanligt exempel är fluktuationen mellan priserna på en underliggande tillgång och ett terminskontrakt på tillgången. Inom räntemarknaden exemplifieras basisrisk oftare av att två swapkontrakt på samma långa fastränteflöden kan röra sig mot varandra om deras *rörliga* ränteflöden bestäms av olika referensräntor. Ett annat exempel är risken för skillnader i värdeförändringar och kassaflöden i en swap och en obligation (inklusive den finansiering som efterliknar swappens korta flöden) med samma ränterisker. Detta formuleras i Baselstandardens definition¹⁴ som risken för relativa förändringar mellan instrument med liknande löptid men med prissättning på olika index. Detta exemplifieras¹⁵ i standarden med att relationen mellan referensräntor som Libor (som styr derivat) och faktiska finansieringskostnader kan vara instabila över tid. Ett annat exempel i Basels standard är variationer mellan en skuld prissatt efter Libor och en tillgång som prissätts efter kurvan för statsobligationer emitterade av USA:s finansdepartement, US Treasury¹⁶.

Basisrisk tenderar att förstärkas i tider av osäkerhet för banksystemet och bör särskilt därför kapitaltäckas. Viktigt i sammanhanget är att grundvalen för många derivat på räntemarknaderna internationellt görs om i den så kallade IBOR-reformen. Enligt EBA-riktlinjerna bör också en kapitalkravsutvärdering innefatta basisrisk, alltså påverkan av en stress på likvärdiga positioner prissatta med olika ränteindex (EBA:s riktlinjer punkt 26 d).

3.3.1 FI:s ställningstaganden

FI avser att bedöma kapitalkrav för basisrisk i bankboken med en stressbaserad standardmetod för de företag som inte har interna modeller. Den stressbaserade metoden tar hänsyn till basisrisk i derivat baserat på valuta och löptid för de underliggande osäkrade transaktioner som används vid fastställandet av referensräntenivåer. För ett flertal derivat på den svenska marknaden gör FI dock ett undantag. Om FI bedömer, baserat på kriterier i denna promemoria, att ett företags interna VaR-modell mäter risken tillförlitligt, kan FI istället komma att basera sin bedömning på denna.

3.3.2 Inkomna synpunkter

Nordnet är av åsikten att modellen är för bred och går utöver den risk för ofullständigt risktäckta positioner som företaget anser att modellen borde täcka. *Nordnet* tycker också att kopplingen till valutakursrisk är oklar.

¹⁴ Basel Framework SRP 31.2 (2)

¹⁵ Basel Framework SRP 98.8 (1)

¹⁶ Basel Framework SRP 98.15 (2)

Svensk Exportkredit tillstyrker överlag remisspromemorians ansats att tillåta VaR-modellering för riskerna i fråga. Institutet anser också att standardmodellens nivå av stress är adekvat. SEK önskade dock en annan referensränta än 3M Stibor som benchmark i FI:s remitterade förslag.

Svenska Bankföreningen anser att remisspromemorians standardmodell dubbelräknar vissa basisriskar och mäter andra som Bankföreningen inte anser existerar. Som stöd till detta tar föreningen upp ett exempel med troligtvis väl korrelerade motriktade exponeringar där remisspromemorians modell inte tar hänsyn till någon riskdämpande effekt. Föreningen hävdar också att vissa basisriskar även tas upp i gapriskmätningen i SOT-modellen och därför inte bör tas upp i basisriskmätningen.

Bankföreningen föreslår vidare en egen modell för basisrisk som endast tar upp basisrisk mellan jämna par av derivat med instrument i samma valuta som underliggande. Föreningen anser att minst två exponeringar måste finnas i en portfölj för att den ska anses bära basisrisk.

3.3.3 Skälen till FI:s ställningstaganden

FI:s utgångspunkt är att varje position utsätter den som håller den för en viss risk. Detta utifrån positionen i sig själv och oberoende av andra positioner i samma portfölj, företag, eller konsolideringsgrupp. Beroende på en portföljs sammansättning kan i vissa fall dess totalrisk genom diversifiering och risktäckning bli lägre än summan av dess positioners, men inte högre. Gaprisken i en obligation med obetydlig kreditrisk utgörs av dess känslighet mot den riskfria räntan och mäts här med det SOT-test som i EBA:s riktlinjer är publicerade för just detta ändamål. Basisrisken mellan en sådan obligation och ett derivat med samma underliggande gaprisk ligger i vår mening helt och hållet i derivatet då obligationens risk beskrivs uttömmande av gaprisken.

Trots att denna utgångspunkt kan tyckas naturlig har FI stor förståelse för de andra ståndpunkter som kommit in i remissvaren. Detta då derivatmarknaden (för bland annat ränteswappar) genom sin likviditet har kommit att bli tankemässigt mer eller mindre synonymt med räntemarknaden som sådan. Basisriskar i derivaten på det som oftast ses som den allra mest likvida priskurvan i Sverige, 3-månaders Stibor, uppmäts därför i praktiken som regel till noll. Detta kan till exempel bero på att både dessa derivat och basisriskfria avistainstrument, som statsobligationer, ofta riskmäts gemensamt på denna kurva. Att basisriskerna manifesterar sig både som skillnader i kassaflöden och prisvariationer dessa instrument emellan ger tyvärr inte utslag genom detta sätt att mäta. Andra derivat däremot, till exempel de som baseras på 6-månaders Stibor, riskmäts som regel på sina egna priskurvor vilket gör att basisriskar hos dem då fångas upp.

Att basisriskar på detta sätt kan komma att undgå att beaktas anser dock FI inte vara ett skäl till att inte mäta och kapitaltäcka dessa. Detta särskilt som

bankerna ofta innehar stora positioner, brutton, i avistainstrument där gaprisken effektivt täckts av derivat men där basisrisk återstår.

För att vidare klargöra den koppling mellan risker som har efterfrågats i olika remissvar mäts den underliggande gaprisken i SOT-testet och valutarisker kapitaltäcks i pelare-1. Basisrisken, som bärs mellan olika instrument med samma underliggande riskfaktor, mäts i den pelare-2 metod som beskrivs i denna promemoria.

När det gäller Bankföreningens synpunkt på överdriven konservatism i mätningen av basisrisk mellan närliggande derivatkurvor (USD Libor 3M och USD Libor 6M i exemplet) har FI sett skäl att minska denna och vi har ändrat modellen så att netting av risker tillåts i ökad utsträckning.

Benchmarkräntan i modellen, är som framgår av ovanstående, räntorna på obligationer med obetydlig kreditrisk. Detta till skillnad från vad som gällde i den tidigare remitterade modellen, som SEK observerade i sitt svar.

3.3.4 FI:s standardmodell för basisrisk

FI anger följande modell för basisrisk för de företag som inte har egen VaR-baserad modellering:

Kontrakt som prissätts på riskfria värderingskurvor, det vill säga sådana som inte är kopplade till räntor på icke-säkerställda, lån anses i modellen vara utan basisrisk. Detta gäller till exempel för fysiska lånetransaktioner med fast ränta. För till exempel derivat med ena sidan fast förräntning mot på andra sidan flytande räntor som är kopplade till räntor på icke-säkerställd upplåning som Libor, läggs kapitalpåslag till enligt modellen.

Särskilt undantag från basisrisk ges för derivat prissatta mot Stiborräntor på 3 månader eller kortare.

Samtliga kontrakterade flytande (ännu ej till sin nivå fastställda) ränteflöden stressas med en räntestress som är individuell för varje referensränta.

Stressen modelleras utifrån att referensräntor i samma valuta samvarierar. Samtidigt antas i modellen referensräntor med längre löptid röra sig mer i stress än de med kortare, vilket beskrivs formeln nedan. Alla framtida flöden kontrakterade (genom till exempel derivatkontrakt eller FRN:er) på en referensränta stressas med ett ränteskift enligt följande formel där T är referensräntans löptid i år:

$$\text{Stress [bps]} = 8+8*T [\text{år}]$$

Resultatet summeras per referensränta och per valuta. Absolutbeloppet av summan för en valuta utgör kapitalkravet för valutans basisrisk. Det totala kapitalkravet utgör summan av kapitalkraven för varje valuta.

Instrument med två ben, som relaterar till referensräntor i olika valutor, kommer genom detta att ge bidrag från båda sina ben till de netton som summeras för respektive valuta. Instrument med två motstående ben som relaterar till referensräntor i samma valuta där referensräntorna har näraliggande löptider, kommer i modellen också att ge bidrag från båda sina ben. I detta fall kommer dock kapitalkravet begränsas genom nettning inom valutan.

En referensränta kan till exempel vara sexmånaders Euribor som fastställs utifrån interbankdepositioner med 0,5 års löptid. Metoden anger att alla framtida flöden, som företaget har kopplat till den referensräntan, beaktas. Stressen beräknas sedan som det ekonomiska utfallet av att alla framtida flöden här kommer att stressas enligt modellen. I detta fall antas att framtida räntor kommer att fastställas ($8 + 8 \times 0,5 =$) 12 baspunkter högre än i ett basscenario. Nettointäkten eller nettokostnaden för detta påslag på 12 baspunkter summeras sedan till motsvarande stresser för övriga EUR-relaterade basisrisker. Absolutbeloppet av denna summa utgör kapitalkravet för basisrisker i EUR.

3.3.5 Förutsättningar för att FI skall basera sin bedömning på företagsinterna modeller

På samma sätt som för kreditspreadrisk uppmanas företag med en tillräckligt stabil och robust VaR-modell för intern riskmätning beräkna kapitalpåslag utifrån den. Beräkningarna behöver grunda sig på en stressad historisk period. I avsnittet 3.4.2 *Punkter att beakta för egna VaR-modeller* framgår vad företagen bör ta hänsyn till för att kunna tillgodoräkna sig sina egna VaR-modeller i beräkningen av kapitalpåslag inom pelare 2.

3.4 Villkor för modellering

3.4.1 Punkter att beakta för modellering av icke-löptidsbestämda insättningar

För att kunna tillgodoräkna sig modelleringen av icke-löptidsbestämda insättningar anger metoden följande.

- Modellen är väl dokumenterad.
- Modellen och utfallet av dess ränteriskberäkning används i styrningen av företagets ränteriskpositionering.
- Modelleringen baseras på data för så lång tid som finns tillgänglig, minst 10 år, och där åtminstone en hel konjunkturcykel ingår. Behov om 10 års historik kan på ett oönskat sätt missgynna främst små och nystartade företag. I särskilda fall är det därför möjligt att modellera icke-löptidsbestämda insättningar trots att 10 års historik saknas, givet att FI bedömer metoden som robust.

- Dokumentation tydliggör med vilken sannolikhet de icke-löptidsbestämda insättningarna bedöms vara varaktiga samt vad som anses vara en signifikant förändring i ränta för att fastställa dessa varaktiga insättningar.
- Det finns dokumentation som visar att modellen är stabil för olika tidsperioder och antaganden.
- Det finns en bedömning av svagheter och framtida utmaningar som har att göra med modellen och en bedömning av modellrisken. Bedömningen av modellrisken ingår i en formell policyprocess som granskas och godkänns av styrelsen.
- Modellen granskas och valideras av personer som är oberoende i förhållande till utvecklingen av modellen. Valideringen är väl dokumenterad i företagets policy för validering.
- Modellens huvudparametrar backtestas.
- Det finns en grundläggande genomgång av de expertbedömningar som har gjorts i modellen och bedömningar av rimligheten i dessa bedömningar.

Utöver kraven på styrning och kontroll tar modelleringen bland annat hänsyn till att kundbeteenden skiljer sig åt mellan olika räntescenarier, migration mellan konton, särskilda förhållanden under negativa marknadsräntor och känslighetsanalys.

Dokumentationen redogör för följande:

- Hur insättningsbeteendet behandlas separat i de olika stressscenarierna.
- Hur asymmetriska effekter från negativa räntor beaktas.
- En känslighetsanalys.
- Hur den modellerade effekten utifrån olika beteendemässiga antaganden analyseras för att bedöma rimligheten i scenarierna. Detta görs både utifrån effekten på företaget och på motparten.

3.4.2 Punkter att beakta för egna VaR-modeller

För att kunna tillgodoräkna sig resultatet från en egen VaR-modell anger metoden följande.

- Riskfaktorer som är relevanta för företagets olika riskbärande instrument och transaktioner ingår i modellen.

- De mest lämpliga riskfaktorerna används för varje instrument och transaktion.
- Resultatet från VaR-modellen används i styrningen av företagets risker.
- Modellen har fungerat stabilt under minst ett års tid.
- Beräkningen baseras på stressade data.
- VaR-modellen valideras åtminstone årligen.
- Den periodiska valideringen dokumenteras och rapporteras till senior ledning och styrelse eller dess kommitté.
- Modellen granskas och valideras av personer som är oberoende i förhållande till utvecklingen av modellen.

4 Datainsamling

FI avser att begära in information om räntebindningstid, volym samt utfall av extremvärdestestet för de räntekänsliga instrument som ligger i balansräkningen samt information om kreditspreadrisk och basisspreadrisk. Detta görs i syfte att underlätta FI:s bedömning av ett företags marknadsrisker och som underlag för FI:s metod för marknadsrisk i övrig verksamhet. Om ett företag avser att använda sin modellering av icke-löptidsbestämda insättningar bör resultaten av den ingå i extremvärdestestet med de begränsningar som presenteras i denna metod.

5 Metodens konsekvenser

5.1 Effekter på företagets kapitalkrav

FI:s pelare 2-metod för marknadsrisk i övrig verksamhet kommer att påverka företagets kapitalkrav. Effekten på kapitalkravet varierar mellan företagen.

Vad gäller gaprisken beror effekten av metoden på hur extremvärdestestet enligt EBA:s riktlinjer påverkar företaget, huruvida företaget inkluderar eller exkluderar kommersiella marginaler och förfallna exponeringar samt om och hur företaget modellerar icke-löptidsbestämda insättningar.

De företag som kan exkludera kommersiella marginaler eller förfallna exponeringar kan få lägre kapitalkrav. Modellering av icke-löptidsbestämda insättningar förväntas minska risken för ett företag, vilket ger ett minskat påslag jämfört med om det inte använt sig av modellering.

Baserat på den information som FI har samlat in förväntas företag inom tillsynskategori 1 att främst påverkas av möjligheten att modellera icke-löptidsbestämda insättningar samt att kunna exkludera kommersiella marginaler. Båda dessa faktorer kan antas ge en minskad risk och därmed ett minskat kapitalpåslag. Dock kan den minskningen dämpas av det tillkommande påslaget för kreditspreadrisk och basisspreadrisk.

För företag inom tillsynskategori 2 förväntas metoden ge ett mer blandat utfall. Vissa företag kommer att få mindre ökning av kapitalpåslag medan andra förväntas få en minskning.

Den övergripande konsekvensen av metoden är att kapitalpåslaget kommer att avspegla den faktiska risken i företagen på ett bättre sätt.

Den skillnad som, med den nu gällande tillsynsförordningen, uppstår mellan kapitalkrav för kreditspreadriskbärande värdepapper i handelslager och i bankbok kan på marginalen öka användningen av handelslagret för denna typ av värdepapper.

5.2 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Den nya pelare 2-metoden kommer att öka FI:s möjlighet att bedöma kapitalpåslag för marknadsrisk i övrig verksamhet mer riskkänsligt och öka möjligheten att bedöma företagen mer likvärdigt. Detta bör bidra positivt till konkurrensen mellan företagen och därmed även stärka konsumentskyddet.

Konsekvenserna av metoden väntas bli små utanför de företag som omfattas av pelare 2-metoden.

5.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Metoden kommer inledningsvis att innebära att FI behöver granska modellerna för intern riskmätning, det vill säga beteendemässiga modeller och VaR-modeller, mer detaljerat. Det kommer att kräva en viss ökad resursåtgång och arbetsbelastning under en begränsad tidsperiod.

Den långsiktiga konsekvensen är dock att FI kommer att kunna bedöma kapitalpåslaget mer riskkänsligt samt behandla företagen på ett mer likvärdigt sätt.

Bilaga 1

Parameterisering av standardiserade räntechockscenarier

För varje valuta c med den angivna storleken på de parallella, korta och långaögonblickliga chockerna för den ”riskfria” räntan bör följande parametreringar av de sex räntechockscenarierna tillämpas:

(i) Parallellchock för valuta c : En konstant chock upp eller ned inom alla löptidskategorier:

$$\Delta R_{parallel,c}(t_k) = \pm \bar{R}_{parallel,c}$$

(ii) Korträntechock för valuta c : Chock upp eller ned som är som störst vid den kortaste löptidens mittpunkt. Denna chock, genom den formgivande skalären

$S_{short}(t_k) = e^{-\frac{t_k}{x}}$, $x = 4$, minskar mot noll vid löptiden för den längsta punkten på durationen. Där t_k är mittpunkten (tidsmässigt) på den k :a löptidskategorin och t_k är mittpunkten (tidsmässigt) på den sista löptidskategorin K):

$$\Delta R_{short,c}(t_k) = \pm \bar{R}_{short,c} \cdot S_{short}(t_k) = \pm \bar{R}_{short,c} \cdot e^{-\frac{t_k}{x}}$$

(iii) Långräntechock för valuta c : Denna chock används endast vid rotationschocker. Chocken är som störst vid den längsta löptidens mittpunkt och är kopplad till den korta skalfaktorn som $S_{long}(t_k) = 1 - S_{short}(t_k)$:

$$\Delta R_{long,c}(t_k) = \pm \bar{R}_{long,c} \cdot S_{long}(t_k) = \pm \bar{R}_{long,c} \cdot \left(1 - e^{-\frac{t_k}{x}}\right)$$

(iv) Rotationschocker för valuta c : Inblandning av rotationer i räntornas duration (dvs. för brantning och flackning), enligt vilket både de långa och korta räntorna chockas och förskjutningen av räntorna vid varje löptids mittpunkt fås genom att tillämpa följande formler på dessa chocker:

$$\Delta R_{steepener,c}(t_k) = -0,65 \cdot |\Delta R_{short,c}(t_k)| + 0,9 \cdot |\Delta R_{long,c}(t_k)|,$$

$$\Delta R_{flattener,c}(t_k) = +0,8 \cdot |\Delta R_{short,c}(t_k)| - 0,6 \cdot |\Delta R_{long,c}(t_k)|$$

Exempel:

Korträntechock: Anta att banken använder $K = 19$ tidsintervaller och $k = 25$ år (mittpunkten (tidsmässigt) på den längsta löptidskategorin K), där t_k är mittpunkten (tidsmässigt) för löptidskategori k . För $k = 10$ med $t_k = 3,5$ år skulle skalärjusteringen för den korta chocken vara som följer: $S_{short}(t_k) = e^{-\frac{3,5}{4}} = 0,417$. Banker multiplicerar detta med värdet för korträntechocken för att få det belopp som ska adderas till eller subtraheras från avkastningskurvan

på den löptidspunkten. Om korräntechocken är +250 baspunkter skulle avkastningskurvan vid $t_k = 3,5$ år vara 104,2 baspunkter.

Brantning: Anta samma punkt på avkastningskurvan som ovan, $t_k = 3,5$ år. Om det absoluta värdet för korräntechocken är 250 baspunkter och det absoluta värdet för långräntechocken är 100 baspunkter (som för euron) skulle förändringen av avkastningskurvan vid $t_k = 3,5$ år vara summan av korräntechockens effekt plus långräntechockens effekt i baspunkter: $-0,65 \cdot 250 \text{ bps} \cdot 0,417 + 0,9 \cdot 100 \text{ bps} \cdot (1 - 0,417) = -15,3 \text{ bps}$.

Flackning: Motsvarande förändring av avkastningskurvan för chockerna i exemplet ovan vid $t_k = 3,5$ år skulle vara: $+0,8 \cdot 250 \text{ bps} \cdot 0,417 - 0,6 \cdot 100 \text{ bps} \cdot (1 - 0,417) = 48,4 \text{ bps}$.

Bilaga 2

Kommersiella marginaler för gruppvis övertagna lån

För det gruppvisa förfarandet bör kommande kassaflöden från portföljen finnas tillgängliga. För att beräkna den kommersiella marginalen behövs också köpeskillingen. Utifrån dessa beräknas köpetransaktionens effektivränta. Den kommersiella marginalen antas vara de belopp som genereras av den överränta som utgörs av skillnaden mellan den vid köptillfället rådande marknadsräntan och köpetransaktionens effektivränta.

Ovanstående definieras här genom:

$$P = \sum_{i=1}^{i=N} C_i (1 + NPER)^{-D_i}$$

där

P = köpeskillning för den förfallna portföljen (NPE-portfölj)

C_i = i :te kommande kassaflödet i den förfallna portföljen ("non performing exposures", NPE-portfölj). De kommande kassaflödena kan vara beräknade på olika sätt, de kan vara förväntade eller kontraktuella, men det är viktigt att nuvärdena av dem diskonterat med effektivräntan är lika med köpeskillingen.

D_i = löptid för i :te kassaflödet

N = antal kassaflöden i transaktionen

$NPER$ = effektivränta för köpetransaktionen

r = riskfri ränta vid köptillfället

De kommande kassaflödena är uppdelade på två delar:

CG_i = grundflöde nummer i

CM_i = kommersiell marginal nummer i

så att: $C_i = CG_i + CM_i$

den kommersiella marginalen definieras vi som:

$$CM_i = C_i [1 - ((1 + r)/(1 + NPER))^{D_i}].$$

Det är samtliga flöden CG_i som ska risktäckas med avseende på ränterisk genom inkludering i de flöden som stresstestas i extremvärdestestet. Flödena CM_i kan däremot tillåtas vara exkluderade från stresstestet.

Bilaga 3

Kreditvärdighetstabell

Tabell för att koppla externa kreditvärdighetsinstituts betyg till schablonstabellens kreditkategori.

Kreditvärdighetssteg	1	2	3	4	5	6
Fitch	AAA till AA-	A+ till A-	BBB+ till BBB	BB+ till BB-	B+ till B-	CCC+ och under
Moody's	Aaa till Aa3	A1 till A3	Baa1 till Baa3	Ba1 till Ba3	B1 till B3	Caa1 och under
S&P	AAA till AA-	A+ till A-	BBB+ till BBB-	BB+ till BB-	B+ till B-	CCC+ och under
DBRS	AAA till AAL	AH till AL	BBBH till BBBL	BBH till BBL	BH till BL	CCCH och under

Kreditvärdighetssteg 7 är för ej externt klassificerade emittenter.